

Чылажат — калыкклан

1972-1985 ийлаште Марий АССР Министр-влак Совет председателын алмаштышыжлан ыштыдем годым мый социально-культурный, калык образований, культур, тазалыкым аралыме, физкультур да спорт, калыкклан социальный полышым пуымо шотышто отрасль-влакклан мутым кученам. Кодшо курымын 80-ше ийлаштыже КПСС Марий обкомын икымше секретарьжлан Г.А.Посибеев ыштен. Григорий Андреевичын пашажым поро шомак дене веле аклаш лишеш: тудо культурлан, тудын материалный негызшым вияндымылан да пенгыдемдымылан кугу туткышым ойырен, тидын шотышто шагал огыл тыршен. Тудо жапыште Йошкар-Олаште гына республиканский библиотеклан кокымшо оралтым, руш театрым, курчак театрым чоным. Мутат уке, тиддеч посна республикна калык озанлык отрасльлаште изи огыл, сенымашын шуын. 80-ше ийлаште пашам ыштыше-влак кокла гыч 80 процент наре кўшыл, кыдалаш да пеле кыдалаш образованиян лийын. А вет Октябрь революций деч ончыч кундемшытына, мўнгешла, 90 процент наре калык грамотдымо улмашын, кажне шўдў марий ўдырамаш кокла гыч кокытно веле лудын-вожен моштен.



А.Шорникова.

Тидлан такшым браш нимолан. 1982 ийыште республикыштына 430 общеобразовательный школ, 13 техникум, 33 профессиональный училище лийыныт, тушто 140 тўжем наре ег тунемын да 8 тўжем утла педагог пашам ыштен. Кум вузышто: Марий кутыжаныш университетыште, Марий политехнический институтышто да

Марий кугыжаныш педагогический институтышто — 17 тўжем чоло ўдыр-рвезе тунемын. Чыла студент шинчымашым яра налын, тыгодымак нунылан кугыжаныш стипендийым тўлымө. Кўшыл тунеме заведенийым пытарымеке, кажныжлан кўлеш верыш пашам ышташ каяш направленийым пузныт. Нуно элысе лўмлө моло вузым пытарыше специалист-влак деч нимо денат ойыртемаалтын огытыл. Кум вузышто ўдыр-рвезе-влаклан шинчымашым пуымо да нуным воспитатлыме пашам шуктымө шотышто 1200 доктор, профессор да наука кандидат-влак тыршенят. Вузлаште, техникумлаште да профессионально-технический училищылаште республикысе калык озанлык чыла отрасльлан 158 специальность дене специалист-влакым яндылыме.

Кундемна, мутат уке, профессиональный композитор, литератор, музыкант, художник-влак дене чаплана. Нунын творческий ушемышт чолган пашам ыштеныт. Марий уста пашаен-влакын прозышт, поэзийышт, музыкышт пўтынь совет калыклан палыме лийыныт.

Республикыштына ныл театр, концерт полат-влак, издательстве, 600 чоло клуб ден клуб учреждений пашам ыштеныт, тушто отечественный да тўнямбал культур дене палыме лияш чыла йон ышталтын. Театр искусствыштат изи огыл сенымашыш шумо: тудо жаплан репертуарыште Э.Сапаевын «Акпатыр», И.Молотовын «Элнет» оперышт, А.Лупповын «Чодыра йомак» да «Кўрылтшө пайрем», А.Яшмолкинын «Илыше кў» балет спектакльже-влак лийыныт. Э.Сапаев лўмеш музыкальный театрын сценыштыже руш да йот эллесе классик-влакын произведенийлашт почеш постановкошамыч шыңдалтыныт, нуно республикын культур илышыштыже изи огыл верым айленят.

Мутат уке, М.Шкетан лўмеш Марий кугыжаныш драматический театрын творческий коллектившат утларак виянын, пенгыдемын. Театрын репертуарыштыже марий драматург-влак С.Чавайнын, С.Николаевын, А.Волковын, М.Рыбаковын, К.Коршуновын да молынат произведенийлашт почеш спектакль-влак лийыныт, нуно калыклан чўккыдынак ончыкталтыныт. Постановкым ончаш республикын эн тора кундемже гычат калык толын, южгунамже Ленин площадьыште, театр ончылно, районла гыч толшо 15-25 автобус шогеныт. Билет ситен огыл, калык шоген ончашат келшен — вет рўдолашкына толшо кажне ег йоратыме артистшым тиде але тудо спектакльыште ужнеже улмаш. Тиде йомак огыл! Тиде — чын!

Тыгак лийын. Тидлан ёрман огыл: вет тудо жапыште М.Шкетан лумеш театрын сценыштыже РСФСР-ын калык да сулло артистше-влак, марий сценын корифейже-шамыч А.Страусова, Г.Пушкин, И.Россыгин, А.Тихонова, И.Якаев, С.Кузьминых, М.Романова, М.Михайлова да молат шке мастарлыкштым ончыктеныт, калыкым куандареныт.

Музыкальный культурым вияндымаштат пентыде ошкыл ышталтын. Марий кугыжаныш филармоний, «Марий Эл» куштышо ансамбль (художественный вуйлатышыже — М.Мурашко), Хор капелле (художественный вуйлатышыже — М.Капланский) шке мастарлыкштым шуаренак шогеныт, республикыште веле огыл, злыштынат чапланеныт.

Олалаште да районлаште художественный самодеятельность виянын. Кумдан чапланеныт композитор В.Даниловын да РСФСР-ын сулло артисткыже Н.Кузнецован вуйлатыме «Марий памаш» фольклор коллектив, Волжский районысо Карай культур пörтын куштышо йоча да Медведево районысо Цибикиур культур пörтын инструментальный, У Торъял районысо Танаксола ДК-и «Шушпык» йоча инструментальный ансамбльышт, Марий Турек культур пörтын ветеран-влак хорышт, Йошкар-Оласе художественный коллектив-влак да молат.

Республикын культур илышыштыже эн пале кышам 1981 ий мартыште Москваште эртыше Литератур да искусство ария коден. Тудо Марий АССР-ым ыштымылан 60 ий теммылан пöлеклалтын. КПСС обкомын бюрожо оргкомитетым пентыдемден, тудын пунчалже дене оргкомитетым вуйлаташ мыланем ушаненыт. Сандене Литератур да искусство ариям ямдылыме да эртарыме дене кылдалтше чыла нелылыкым сайын шарнем.

Оргкомитет эн ончычак иктешыше концертын режиссер-постановщикшым палемден. Тиде сомылым шукташ Руш драме театрын тунг режиссержо Г.В.Константиновлан ушаныме. Тудо постановочный группым чумырен. Художественный самодеятельность коллектив-влак коклаште смотрым увертарыме, эн сай номер-шамычым ойырен налме. Самодеятельный коллектив-влак Москваште выступатлышаш нерген ондакак паленыт, садлан көра сценыш лекшаш вургемым уэмденыт, уэш ургеныт.

Мый тунам Озаныш, Татар АССР Совмин председателынь алмаштышыже М.Х.Хасановлан, йынгыртышым: пошкудына-влак тыгай ариям Москваште эртареныт, сандене мо кузежым нуво шин-

ченыт. Эи ончычак, мутат уке, мый вашлиялтше нелылык-шамыч нерген умылкалышым. Мансур Хасанович элнан рӯдолаштыже унагудо да транспорт шотышто нелылык улмо нерген ойлыш. Татар делегацийлан Москвасе ик транспорт организаций шке транспортшым ойырен улмаш, но тушто, коеш, дисциплине лушкыдо лийын. Автобус-влак палемдыме верлашке шагат-шагатат пелылан вараш кодын миеныт, тидыже, мутат уке, чотак тургыжланаш амалым пуэн. Сандене мылам Арня почылтмо деч ятыр ончыч Москвашке каяш логале, тушто чыла организационный йодышым решатлаш кўлын. Весат нелылыкым луктын: тиде жапыштак рӯдолаштына КПСС-ын XXVI съездше пашам ыштен, «Россия» унагудышто верлийын огыл. А мыланна 500 еным верандаш кўлын. Артист, писатель, художник-влакым лач «Россия» унагудыш верандыман ыле — вет тудо олан рӯдō кундемыштыже. Москвасе унагудо управлений начальникше, КПСС-ын съездше эше пашам ышта, делегат-влак унагудысо номерла гыч кунам каят, пале огыл, сандене нимом сōрен ом керт манын увертарыш. Моссовет председатель Промыслов дек кайышым. Тудо чыла йодышым писын решатлыш да мемнан делегацияна «Россия» унагудешак верланыш. А татар-влак кум унагудышто иленыт. Промысловлан таум ыштыме амал дене пōлек семын ямдылыме А.Крупняковын «Гусляры» кум томан романжым кучыктышым. Тиде произведений москвич-влак коклаште кумдан чапланен шуктен, тудым чылан гаяк лудаш вашкеныт. Моссовет председатель пōлеклан путырак куаныш.

Ынде транспорт шотышто йодышым решатлаш кўлын. Жапым шуйкалыде, РСФСР Министр-влак Советын транспорт отдeлышкыже каяш логале. Тудым тунам КПСС Горький обкомын ондакысе секретарьже вуйлатен. Литератур да искусство арня нерген радамлен каласкалышым, иктешлыше концертыш ўжым да витак ўжмашым кучыктышым. Тудо чыла йодмем шуктен: транспорт шотышто ни-могай умылдымаш лийын огыл, артистна-влак да молат чыла мероприятийыш жапыштыже лектын коштыныт.

Весымат ушештарынем: 500 еи олмеш рӯдолашке тунам 600 еным нарийыме. Пеленна, ВЛКСМ ЦК дене кутырен келшымек, музыкальный интернат-школын (кызыт — Президент интернат-школ) кугу йоча хоржым налынна, тушто 100 участник лийын. Комсомол ЦК-н шкенжын унагудыжо ыле, лач туштак 100 еглан верым ойыреныт. Хор дене пырля интернат-школын директоржо Г.Д.Пряников да ВЛКСМ Марий обкомын секретарьже М.А.Смирнова миеныт.

Нуно артист-влак дене кажне кастене унагудышто шке мастарлыкштым ончыктеныт.

Писатель, композитор, художник, артист-влакым, художественный самодеятельность коллектив-шамычын участникышт-влакым студент коллективлаште, ЦДРИ-ште, РСФСР писатель-влак ушемыште шокшын вашлийыныт.

Мутат уке, эн тун да моткоч кудешан мероприятий семын 1981 ий 11 мартыште «Россия» кугыжаныш концерт залыште эртыше иктешлыше концертым шотлыман. Тушто мемнан эн сай коллектив-влак шке мастарлыкштым ончыктеныт. Концерт ик шулыш дене эртен, манаш лиеш, тунгалтыш гыч мучаш марте калык-влакын келшымашышт, шке шочмо элым да шочмо кундемым йоратымаш шижалтын.

Концерт тунгалме деч ончыч мый марий калык лум дене москвич да рудолан унаже-влаклан саламлыме шомакым ойлышаш улам ыле. Сценышке СССР-ын калык артистше В.Г.Соколов дене пырля москвич-влак да мемнан делегацийна гыч кандаш ет лекна. Правительственный ложышто РСФСР Министр-влак Советын председательже М.С.Соломенцев, КПСС Марий обкомын икымше секретарьже Г.А.Посибеев, МАССР Министр-влак Советын председательже А.А.Васильев шинчат.

Концерт ик шулыш дене эртыш. Йоча коллектив-влакым поснак шокшын вашлийыч. У Торъял изи артист-влак путырак чот келшенят: нуным уэш-пачаш йодыныт. А вет тидын деч ончыч чылаштым шижтарыме ыле: чот йодыт гынат, ик номерым вок гана ончыкташ огыл.

РСФСР Министр-влак Советыште мемнан концертнам культурын эталонжо, искусствын триумфшо манын, кужу жап ойленыт. Литератур да искусство ария эртымеке, «Марий «Эл» ансамблым Российын рудо кундемлашкыже гастрольыш, а хор капеллым Москва Знаменский соборыш ужыч. Артист-влаклан гастроль, конешне, мастарлыкым шуараш моткоч полша, ешартыш вий-куатым пуа. Художественный самодеятельностыни участницыже Л.Хохловам конкурс деч посна Озан консерваторийыш тунемаш налыч. Кызыт тудо Пермьыште опер да балет театрыште тырша, пермяк-влакым мастарлыкше дене куандара.

1980 ийыште, Марий АССР-лан 60 ий темме ийын, республикыштына «Марий шыже» фестиваль шочо. Икымше фестиваль, мутат уке, республикын юбилейжылан полеклалтын, варажым тудо

кажне ийын эртаралташ тўнале да ынде тудо сай йўлаш савырнен. «Марий шыже» ял озанлык пашам мучашлымеке эртаралтеш. Шке жапыштыже тиде фестивалыш И.Моисеевын вуйлатыме кугыжаныш куштышо, «Березка» вокально-хореографический, «Эльбрус» ансамбль-влак да молат толын коштыныт. СССР-ын калык артистше-влак Л.Зыкина, Б.Штоколов, А.Райкин, Р.Бейбутов, М.Ульянов, М.Магомаев, Т.Синявская, А.Фрейндлих, И.Кобзон, РСФСР-ын калык артистше-влак Л.Лещенко, А.Пугачева, Э.Хиль, А.Миронов, В.Лановой, А.Папанов, Л.Сенчина да эше шуко молат уна лийыныт, марий ончышо-влак дене вашлийыныт, пашашт дене палдареныт. Людмила Георгиевна Зыкинан концертышкыже республикнан чыла кундемже тыч ончаш погыненыт. Колхоз председатель да совхоз директор-влак ял озанлык пашаште ойыртемалтше-шамычым кумыландыме семын конденыт. Йодмына почеш Л.Зыкина эсогыл Ленинградште концертшым коранден да Йошкар-Олашке толын. Ужатымына годым шижтарыш: «Мыланем шўшкалтыза веле, тендан дек концерт дене кеч-кунамат толам».

Марий республик да тудын культурыж дене палыме лияш шукын кумыланыныт. Арам Ильич Хачатурян илалше лийын гынат, Москово исполнитель-влак дене авторский концертшым Йошкар-Олаште эртарен. Хачатурян — тўнялан палыме айдеме, тўнямбал кўкшытан артист. Мутат уке, ме тудым кўлеш семын вашлийна. Но иктым шотыш налме огыл: тудо — армянин, а ўстембаке грузин коньякым луктын шындыме. Кленчам налят, ўстембал йымак корандыш да Великобританийын премьер-министрже Уинстон Черчилль могай напитокым шке жапыштыже йўын, мыят тугайымак йўам манын ойлыш. Официантым (унагудо люксышто вашлиймаш эртен) армян коньякым писын кондаш йодна. Арам Ильич кумылане, да варажым вашлиймаш сайын эртыш. Толаш кумыланмыжым весе денат умылттараш лиеш: вет пелашыже, Нина Макарова, композитор да музыкант, Юрино поселкышто шочын-кушкын, А.Хачатурян пелашыжын шочмо кундемжым ончалнеже улмаш. Май тылзе ыле, чыла эгер кумданмылан көра Н.Макарован шочмо кундемшыкыже мландўмбалсе транспорт дене логалаш йон лийын огыл. Сандене войсковой часть дене кутырен келшышна да тудо мыланна вертолетым ойырыш. А.И.Хачатурян, вертолетыш шичшыжла, тыгай транспорт дене нигунамат пайдаланен омыл, сандене чеверласаш кўлеш докан, мане. Мый тудым кертмем семын лыпландарышым, тиде — эн ўшанле транспорт, нимо огеш лий, ышталым.

Юришьште тудо ик концертум ончыктыш, а эрдене Горькийыш теп-лоход дене кайыш.

А.Я.Эшпай, мемнан землякна, тунямбал кукшытан композитор, у произведенийже-влакым икымше гана шокташ Музыкальный те-атрын В.Венедиктовын вуйлатыме симфонический оркестржылан ушанен.

«Марий шыже» фестивалыште участвоватлаш моло думло ар-тист-влакат кумылан лийыныт.

Марий кундем талантан ег-влаклан поян, литературыштат ку-гу сенымашке шуын кертме. Моткоч кучык жапыште прозын, по-эзийын да драматургийын түрлө жанрже дене произведений-влак шочыныт. Марий писатель-влак кажне ийын элнан түрлө кундемы-се писательже-шамыч дене кылым пенгыдемден толыныт. 1980 ийым республикысе калыкын, писатель-влакын, творческий интеллиген-цийын илышыштышт поснак палемден кодаш күлеш.

Мемнан республикыште икымше гана Совет литератур кече-влак эртенят, тушко элыштына кумдан палыме писатель-влак дене пыр-ля СССР писатель-влак ушемын секретарыже Сергей Сартаков то-лын. Заводлаште да фабриклаште, колхозлаште да совхозлаште, тунемме заведенийлаште да промышленный комплекслаште ваш-лиймаш-влак кугу пайдам пузныт.

Марий литературын эн сай произведенийже-влакым элнан ныл-ле йылмыш дене лудыныт, йот эллаштат нуно савыкталтыныт. Ли-тературым пойдарымаште прозаик-влак В.Столяров, В.Иванов, А.Краснопёров, А.Юзыкайн, З.Каткова, поэт-влак Н.Казаков, С.Вишневский, Г.Матюковский, В.Колумб, С.Николаев, В.Горохов, драматург-влак С.Николаев, А.Волков, Н.Рыбаков да молат лым лийде тыршенят.

Тудо ийлаште изобразительный искусствыштат изи огыл сенымашке шумо. Российысе художник-влакын ассоциацийышт ден Совет художник-влакын ушемышт коклаште кыл пенгыде лийын. А.В.Григорьевын негызым пуышо ойыртемжым скульптор-влак А.Ширнин, В.Карпеев, живописец-влак Б.Пушков, Ю.Белков, З.Лаврентьев, И.Ямбердов, график-влак А.Бакулевский, А.Орлов вианден толыныт. Л.Орлован марий түржө-влакым Бельгийыште, Польшышто, Турцийыште, Сирийыште, Японийыште, Фран-цийыште, Канадыште, США-ште, Мексикыште илыше-влак онче-ныт, палыме лийыныт да сай акым пузныт.

Мутат уке, материальный базым виандыме да пенгыдемдыме деч

посна калыкым духовный поянлык дек кумыландаш отеш лий, санденак республикым вуйлатыше-влак тунам культур объект-шамычым чонымылан кугу тўткышым ойыренйт.

1975 ийыште Йошкар-Олаште тунамсе жаплан келшыше технический оборудованийн культур дворецым чоен шогалтыме. Тудлан Сегымашын ХХХ идалыкше лўмым пуымо — лач тунам пўтынъ элна Кугу Отечественный сарыште фашист Германияым сегымылан 30 ий темным пайремлаш ямдылалтын.

1980 ийыште Изобразительный искусство музейым да «Марий Эл» ансамбльлан репетицийым эртараш келыштарыме залан Марий кугыжаныш филармониян оралтыжым чоымо. Тиде жапыште Кугыжаныш хор капеллылан комплексым пашаш колтымо.

1984 ийыште, организационный, материально-технический йодышым решатлымек, Руш драме театрым почмо. Кажне гаяк планеркышто, республикым вуйлатыше-влак дене вацлиймаште мый Руш драме театрын коллективше Сегымашын ХХХ идалыкше лўмеш культур полатыште кугыватын ўдыржō семын верланымыж нерген ойленам, санденак тиде йодышым мыланем кучыктен пуэныт. Пашаже эше теве кушто улмаш: КПСС ЦК-н да СССР Министр-влак Советын пырля лукмо пунчалышт дене келшышын, тўшкан погынымо да спорт объект-влакым чогаш жаплан чарыме улмаш. СССР Госплан председатель лўмеш серышым ямдылышна, тудым КПСС Марий обкомын икымше секретарьже да МАССР Совмин председатель подписатленит. Руш драме театрлан оралтым чогышашлан оксам да подрядым йодынна. Тиде серыш дене мый Москвашке СССР Госплан председателын икымше алмаштышыже Н.И.Рыжков дек кудалым. Николай Иванович мыйым тўткын колышт лекте да Госплан нимо денат полшен ок керт манын ойлыш. СССР Министр-влак Совет председателын икымше алмаштышыже Иван Михайлович Архипов дек каяш темлыш, тыгак ешарыш: серышым СССР Правительстве председатель Н.А.Тихонов лўмеш возыман. И.М.Архиповын телефон номержым пуыш, мом кузе ыштышашым, ойлышашым умылтарыш. Н.И.Рыжков, ончыкык СССР Совмин председатель, моткоч тўткō, колышт моштышо, полшаш ямде кумылан айдеме. Омса марте ужатен лекте да тиде йодышым сайын решатлаш темлыш.

Тудо кечынак КПСС Марий обкомын икымше секретарьже Г.А.Посибеевлан йынгыртышым да Н.А.Тихонов лўмеш возымо серышым «Марий Эл» поездын СВ вагоньсо проводник дене колташ

Йодым. Эрдене серышым нальым, РСФСР Совминыш кайышым, тушеч Совмин председателъын икымше алмаштышыжлан йынгыртышым, кө улмем ойлышым да мый денем вашлияш көнаш йодым. Польшкалышыжлан Кремльыш пураш пропускым яндылашлан шкемын паспортысо даннем ойлышым. Спасский капка дек мяш күштышт, машина күлеш але оккүлым йодыч. Машина деч отказышым, тунам мый РСФСР Совминын автобазысе машинаж дене коштынам.

Спасский капка дек мийышым, паспортем ончыктышым, пропускым нальымат, СССР Совмин председателъын икымше алмаштышыже И.М.Архиповын приемныйшыкыжо пурышым. Иван Михайлович вуча манын ойлышт. Пөлемыш вончышым. Устел кокла гыч күкшө капан, чал упан пөръен кынеде, шинчаш үжө, могай йодыш дене толмем нерген йодо. Руш театр дене кылдалтше нелылык нерген ойлышым. Серышым лудын лекте да полшаш сөрыш. Вара республикна нерген йодышто. Экономика, промышленность, ял озанлык, марий калыкын культурыж нерген каласкалышым. Вашлиймаш 45 минут наре шуйныш. Мучашлан Иван Михайлович йодо: «Кушеч Те республикым тыге сайын паледа?» Илышем мучко тиде кундемыште илымем, тыштак шочмем да МАССР Совмин председателъын алмаштышыжлан лу ий утла ыштымем нерген ойлышым. Тиде должностьыш могай ийготаным шынденыт манын йодо. Вашке, манам, пенсийыш лектам. Устел гоч парня дене рүзалтышат. шыргыжале: «Нигунам, нигöлан тидын нерген ида ойло». Радамын каласкалымемлан Иван Михайлович таум каласыш, пуйто Марий республикыш миен коштым, мане, полшаш сөрыш. Мый тудым кундемышкына толаш үжым. Тылзе эрталтымек, Руш драме театрлан у оралтым чогаш туналаш лийме нерген серышым нална. А 1984 ийыште пашаш колтышна. Театрлан вургемым мемнан проектна почеш Кугу театрыште ургеныт, пүкен-влакым Ленинградыште (тушкат Г.А.Посибеевын күштымыж почеш мыланем кошташ логалын) ыштеныт. Мут толмашеш ешарем: архитектор-проектировщик, чогышо-влак проектлан РСФСР-ын архитектур пöлкаштыже Кугыжаныш премий дене палемдалтыныт.

Руш театрым почмо годым КПСС Марий обкомын икымше секретарыже Г.А.Посибеев, йошкар тасмам пүчшыжла, мыланем пеш писын Москваш каяш да курчак театрым чогаш туналме шотышто йодышым решатлаш күлмө нерген ойлыш.

Вес кечынжак мый Москвашке СССР Совмин председатель

Н.А.Тихонов лүмеш ямдылыме серыш дене кудальым. Совмин председателын икымше алмаштышыжлан тиде жаплан Г.А.Алиевым шогалтеныт ыле. Тудо мыйым вашлие, изи гына оксалан көра (800 түжем тенге) СССР Совмин председателым утыждене тургыжландареда манын ойлыш. Курчак театрын проектно-сметный документийышкыже объект йыр кундемым сылнештарышашлан күлшө оксам пуртыммо огыл улмаш, тудлан посна сметым ямдылыме. Тиде же чонаш тунгалме йодышым решатлыме годым уто нелылык ынке лек манын ышталтын. Театр йыр кундемым сылнештарыме сомылым шукташ Йошкар-Ола горисполкомлан күштымö. Гейдар Алиевич «изи гына окса» манын ойлен. Республикнан тиде объектын моткоч күлешан улмыжым умылтарышым, республикна союзный огыл, а автономный манын ойлышым, но курчак театр деч посна огеш лий, маным. Тудын кок коллективше — марий да руш — кок чыган табора гай, шке оралтыже укелан көра республик мучко перныл коштеш. Г.А.Алиев полшаш сөрыш да тунамак чеверласыш. Тудын пöлемыштыже 3-5 минут веле лийынам. Кум ий ондак пурыммо пöлемак ыле, но озаже — весе, эрвел.

Тылзе гыч курчак театр оралтым чонаш тунгалаш лийме нерген увертарышт. Кызыт тудо Изи Какшан серыште моторын койын шинча, йоча да кугыен-влакымат постановкылаж дене куандара, ола-се пейзажым сöрастара.

Тиде ийлаштак Ленин да Калинин лүмеш культур полат-влакым пашашке колтышна. Нуным 1920 ий 4 ноябрьште Марий автономный областым ыштыме нерген декретым подписатлыше-влакын лүмышт дене лүмдымö.

Марий республикна тунам кажне илышылан зрительский вер логалме дене ончыл верыш лекте. Кажне Всероссийский совещанийыште мемнам республикнам культур да искусство объект-влакым пашаш колтыммо шотышто пример семын ойленят. Чыла объект калыкнан, калыкын оксаж дене чоңалтын, сандене калык нунын дене кумылын пайдаланен кертец.

Алевтина ШОРНИКОВА.